

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
32. årgang nr. 3
September 2014

**Indhold: Pristale 3 · Prisfest 6 · Debat 8 · Bibelarrangement 10 · Mange slags dansk 12
Kærlighedsmål 14 · Invitationer 16**

Rap

Det har utvivlsomt overrasket nogle af Selskabets medlemmer, at årets Modersmål-Pris gik til en person, de aldrig har hørt om, og i en genre, de knap er bekendt med. Per Uldal med kunstnernavnet Per Vers er imidlertid ikke et kontroversielt valg, men en logisk anerkendelse for at opdyrke nye områder og give dem sprogligt liv. Rap, der bl.a. kan betyde at slå eller tale, har som musikalsk udtryksform det sidste par årtier bevæget sig fra obskur underground til store sceneshows og demonstreret, at der bag den monotont insisterende rytme kan gemme sig poesi og sproglig opfindsomhed. Herhjemme var det i første omgang gruppen MC Einer, der gav rap mening i dansk version i 1980'erne, og i dag er det iverssætteren og undergroundvigioneren Per Vers' æresrunde, det handler om, en entertainer, der vil noget med sine

ord, nyder at lege med dem og som udgangspunkt har, insisterende som rytmen, at de folk, der ikke vil lytte til ham – de skal. Rap er kommet en lang vej, siden den mere eller mindre opstod i Afrika som en slags prædikantmusik med den besværgende præst i stadigt stigende talerytme. Herfra forplantede stilen sig til Jamaica, hvor de lokale disk jockeys annoncerede med blandede musikstykker som akkompagnement, og hvor man mere end aner slægtskabet mellem rap og reggae. I dag er rap så rykket ud af sine ghettoer og præsenterer sig som en udtryksrig del af hiphop-kulturen. Hvad Per Vers bød på den aften, da han taknemmeligt modtog prisen og improviserede, eller som det hedder i denne genre: Freestylede, er der prøver på inde i bladet, hvor Henrik Munck refererer fra prisfesten.

M.B.

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt.

Oplag: 800 eksemplarer.

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
FOR MODERSMÅL-SELSKABETS MEDIER:
Jørgen Christian Wind Nielsen

REDAKTØR FOR SPROG & SAMFUND:
Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:
Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:
Clausen grafik
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
  2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.
-

Medlemskontingent 250 kr.
(portogebyr – udlandet: 76 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215

Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: Modersmål-Selskabet

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 2035 8675, e-post: jcn@modersmaalselskabet.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
tlf. 4495 2243, e-post: hm@modersmaalselskabet.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Skandrups Allé 37, Hareskov, 3500 Værløse,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaalselskabet.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Ph.d. Irina Bjørnø,
tlf. 4038 4284, e-post: goldenlife@mail.dk

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
tlf. 6095 8802, e-post: ic@modersmaalselskabet.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
tlf. 3537 7730, e-post: adamh@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
tlf. 4585 7644, e-post: gtl@modersmaalselskabet.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
tlf. 3828 6648, e-post: ct@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Ulla Susanne Weinreich,
tlf. 3537 2037, e-post: usw@modersmaalselskabet.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Lektor Niels Bjerring
tlf. 3871 1790

Dir. Frans Jacobsen
tlf. 3962 9554, e-post: fransj@modersmaalselskabet.dk

Adresseændringer bedes meddelt til sekretariatet.

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind
tlf. 2028 8609, e-post: sek@modersmaalselskabet.dk

Da der blev sat pris på Per Vers

Sidste danske nyopførelse i den gamle Gladsaxe Teatersal

AF HENRIK MUNCK

Det var 35. gang, at Modersmål-Selskabet uddelte sin Modersmål-Pris, da rapkunstneren Per Vers den 10. september fik overrakt prisen ved et utraditionelt show på Gladsaxe Gymnasium. Godt 100 tilskuere sad ved de runde hviddugede borde foran den mørke scene i den råsorte teatersal, mens Per Vers i sin nydesignede jakke lod sine højroastede rapkunster fylde teaterrummet.

Efter velkomst ved Modersmål-Selskabets formand Jørgen Christian Wind Nielsen fik rektor Eva Krarup Steensen ordet for at byde velkommen til Gladsaxe Gymnasium. Hun havde glædet sig til et genhør med Per Vers efter at have oplevet ham som resumegivende 'rapportør' efter en daglang konference. Samtidig kunne hun fortælle, at det ville være sidste gang, at der var en offentlig forestilling i den gamle Gladsaxe Teatersal, idet den om få uger skulle ombygges. Traditionen tro fulgte en fællessang som en hyldelse til det danske sprog. Bestyrelsesmedlem Niels Bjerring har til melodien „Se dig ud en sommerdag“ skrevet teksten „Danmark er et lille land med gode dialekter“, som han akkompagnerede til på scenens flygel.

Herefter holdt formanden talen til prismodtageren, som kan læses på de følgende sider, og hvori han motiverer, hvorfor bestyrelsen enstemmigt og måske lidt kontroversielt har valgt at give prisen til ordjongløren og rimsmeden Per Udal med kunstnernavnet Per Vers. Efter at have lyttet fra scenebaggrunden trådte Per Vers frem og modtog forsamlingens hyldelse, samtidig med at han fik overrakt diplom, blomsterbuket og en check i over størrelse lydende på 10.000 kr. Der var snurrende tv-kameraer og blitzende fotografering, inden Per Vers spontant meddelte, at checken ville gå til Læger uden Grænser, mens han sprang ned fra scenen og med et kram forærede buketten til sin kone Kristina.

På bedste prismodtagervis indledte Per Vers med at takke sin kone og sin far samt alle sine medarbejdere, inden han tog fat på sin rap. Han udbad sig et ord fra hver halvdel af salen, og det blev henholdsvis „begynder“ og „limfjordssalat“, hvorefter han gav et levende eksempel på sin free-style-rap ved spontant at hurtigsnakke et meningsfyldt rimdigt om fisken, der 'begynder' sit frie liv for at

ende i en dåse som 'limfjordssalat'. Senere fulgte premiere på en serie endnu ikke udgivne danske rapperier, inden han sluttede med en dansende samsang med sin mørkhudede sangpartner Ayde.

Arrangementet endte uden for teatersalen i den gamle foyer, hvor der var stående reception med forfriskninger i form af snitter og pindesnacks og udskænkning af vin og vand fra bardisken. Prismodtageren forærede alle fremmødte et gratis eksemplar af sit seneste album DNA og det netop udkomne album RØDDER, hvor 10 danske rappere på initiativ af Per Vers fortolker 10 klassiske danske digte. Samtidig var der i dagens anledning gratis adgang til at forsyne sig med tidligere udgaver af Modersmål-Selskabets årbøger og udkomne numre af medlemsbladet Sprog & Samfund.

Modersmål-Selskabet har siden 2002 bestræbt sig på hvert år at finde nye spændende omgivelser for prisoverrækkelsen, gerne med en relation til prismodtageren. Med baggrund i, at Per Vers har optrådt med rappede foredrag på mange af landets gymnasier, faldt det naturligt blandt københavnske gymnasier at vælge Gladsaxe Gymnasium, hvor lektor i dansk Mette Bjørnvig Kaufmann er blandt Selskabets medlemmer, og hvor gymnasiet samtidig rummer den gamle Gladsaxe Teatersal. Mange lidt ældre medlemmer har utvivlsomt haft oplevelser med totalteater på Gladsaxe Teater, mens det fungerede under skiftende direktører fra 1965 til 2006, hvor teatret mistede sit driftstilskud som landsdelsscene. Forsøg på videreførelse som

Et stort antal gymnasielever mødte frem til prisoverrækkelsen. Kirstine Fauser og Sofie Heber, 2.Q på Gladsaxe Gymnasium erklærede samstemmende, at Per Vers er et verbalt geni, hvis inspirerende tekster burde indgå i deres danskundervisning.

egnsteater med private tilskud måtte endeligt opgives i 2010, hvor teatersalen blev givet tilbage til gymnasiet, der før 1965 havde haft den som aula.

– Jeg anede intet om Modersmål-Selskabets eksistens, indrømmede Per Vers, da han fortalte om

formandens opringning med oplysning

om, at Selskabet ville tildele ham årets

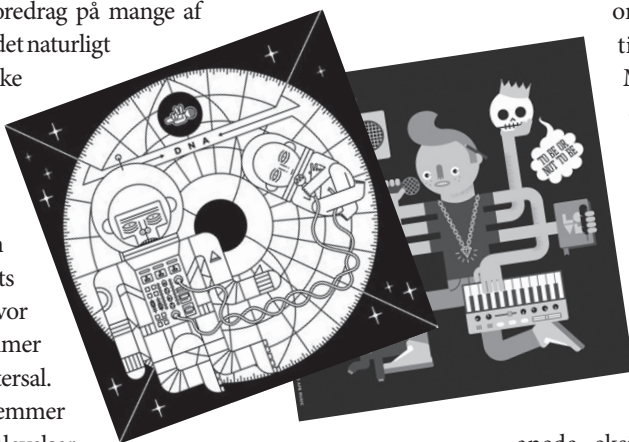
Modersmål-Pris.

Senere havde han googlet Selskabet og bl.a. set den fornemme række af tidligere modtagere. Fra

Selskabets side må vi nok indrømme, at adskillige blandt Selskabets medlemmer ikke

anede eksistensen af Per Vers,

før de nu har mødt ham gennem motiveringen for prisuddelingen. Udtrykt matematisk kan man måske tale om en lykkelig gensidig løsning på en ligning med to ubekendte!

Der findes stadig enkelte, som er af den opfattelse, at Modersmål-Selskabet består af en samling sure mænd og koner, der konservativt protesterer imod ændringer af det gamle danske skrift- og talesprog. Kritikerne har overset, at Selskabets formålsparagraf taler om at bevare og *udvikle* det danske modersmål, og at Selskabets arbejdsmotto længe har været: *tradition og fornyelse*. Ved Selskabets generalforsamling i 2011 fortalte sprogforsker Pia Quist om sin analyse af typiske træk ved de hidtidige 31 modtagere siden 1980 af Modersmål-Prisen, hvor kriteriet var forbilleder for brugen af det danske sprog. Signalementet tegnede billedet af en københavnsk mand med 50 års livserfaring!

Ved sin årlige udvælgelse af årets prismodtagere blandt et meget stort antal foreslåede velkvalificerede kandidater diskuterer bestyrelsen naturligvis også køn og alder. I fjor faldt valget på den 68-årige sønderjyske havemand Søren Ryge Petersen og i år altså på den 38-årige rapkunstner Per Uldal fra Gram i Sønderjylland. Statistisk set har der hermed blandt de 35 prismodtagere været 9 kvinder og 24 mænd; i 1995 var modtageren Flensborg Avis og i 1988 Danmarks Radios PigeKor, som medregnet måske kan øge kvindeprocenten! Aldersmæssigt spreder prismodtagernes alder ved prisoverrækkelsen sig fra 81-årige Ib Spang Olsen i 2002 til 37-årige Naser Khader i 2000, så 38-årige Per Vers kun er den næstyingste prismodtager.

Den sproglige troldmand

Jørgen Chr, Wind Nielsen motiverede årets Modersmål-Pris til Per Vers

„Vort muddermål er hæsligt

det har så fæl en klang

Hvorned skal jeg dog ligne

og prise det i sang

En halvgammel ludder

med rød og svampet tud

Men hun er så gæv og hun holder stadig ud

Men hun er så gæv og hun holder stadig ud“

Kære Per Vers,

Sådan skrev en tidligere modtager af Modersmål-Prisen, Benny Andersen. Netop fordi der er tale om en stor ordkunster, ved vi, at det er ment som en spøg, at der er tale om kærlighed til det danske sprog. Men der findes faktisk danskere, der ikke bryder sig om det danske sprog. Der findes faktisk danskere, der mener, at man kan udtrykke sig langt mere varieret og nuanceret på andre sprog end dansk. Der er faktisk lavet videnskabelige undersøgelser, der viser, at mange danskere slet ikke bryder sig om dansk.

For os i Modersmål-Selskabet er det jo ikke så godt. Men så er det godt, at Edvard Lembecke skrev „Vort modersmål er dejligt“. Han er modelleret i Axel Heides skulptur „Modersmålet“ ved Skibelund Krat, hvor du holdt sankthans-tale her i sommer.

Du kan til gengæld godt lide det danske sprog. Til forskel fra mange andre siger du det også. Du har sagt til en avis:

„Jeg elsker ord, og jeg elsker at nærstudere alle de sætninger, man får smidt i hovedet på vej gennem hverdagen“.

Du har også et hadeord, finurlig.

I faget almen sprogforståelse i gymnasiet var hiphop temaet. Her siger du:

„Jeg har taget en hel masse ord med til jer i dag. Det er ikke rigtig et foredrag. Det er ikke et stort show med special effects. Det handler om sange, der ikke findes endnu. For de opstår i lokalet. Magien sker nemlig, fordi vi gør det sammen. Det er ord-lympiske lege, det er ord-kideer.“

Jeg kan godt lide din idé om, at man kan tage ord med. Man kan jo også samle på ord, gemme ord, låne ord, slette ord, sælge ord eller købe ord, som for eksempel i Anne- Middelboe Christensens ordbutik, og man kan forære dem væk. Tænk hvis vi alle sammen forærede hinanden et ord en gang imellem.

Hvad jeg også godt kan lide er tanken om, at sangene opstår i lokalet, fordi vi laver dem sammen. Er det ikke præcis dét, der er meningen med samtale og dialog mellem mennesker?

Under min forberedelse stødte jeg på dette udsagn om dig:

„Man må sige, at han naturligvis ikke er traditionel, da han jo netop leger med det danske sprog på en ny og kreativ måde. Men han er ikke kontroversiel eller grænseoverskridende. Han digter om hverdagen, om det at få morgenkaffe, det at fylde 30, det at komme fra en by som Gram osv.“

Citatet leder naturligt nok tankerne hen på en afdød dansk ordkunstner, der også satte musik til sine ord og som blev kendt for at sige: „Allermest holder jeg af hverdagen“. Dan Turèll, naturligvis, der har fået en alfabet-skulptur ikke langt herfra, i Vangede. Nu får du til gengæld Modersmål-Prisen.

For nogle er du sikkert kontroversiel og grænseoverskridende. Uanset hvad er det nødvendigt, at vi får gjort unge mennesker interesserede i det danske sprog, stolte over det danske sprog og bevidste om mulighederne i sproget. Det bidrager du i høj grad til. Hvis det er rigtigt, at vi fremover skal leve af kreativitet og innovation, er det en forudsætning, at vi kan tænke og udtrykke os kreativt og innovativt på dansk. Det medvirker du til gennem dit eksempel.

Et andet udsagn om dig lyder:

„I vores tværfaglige forløb, som Per Vers introducerede til, analyserede eleverne hans tekster og fremførelse, og resultatet var, at han havde en sproglig og kompositorisk stringens ... og at han derudover var kreativ og fornyende i sit sprog“ ... „Per Vers åbnede virkelig elevernes øjne for det danske sprogs muligheder, også i en kultur, som ellers

Soul og rap i vellydende duet, da Per Vers fik selskab af Ayde Angelica på scenen.

er meget amerikansk. Vi var meget imponerede over hans evne til at tage elevernes ord og flette dem ind i et rap. „

Du er startet ud i en meget amerikansk præget subkultur, hiphoppen og rappen. Du har gjort den til din egen og fordansket den. Gennem dine seneste aktiviteter har du nærmest gjort rappen mainstream. Om du så kan lide det eller ej.

Du er allestedsnærværende. Du begrænser ikke din kunst til en særlig scene eller en snæver målgruppe. Det er netop på den måde, du bidrager til at sprede interessen for det danske sprog. Du holder rappede foredrag på folkeskoler, på gymnasier, på højskoler og andre uddannelsesinstitutioner, og i fængsler. Du deltager i DM i oplæsning for skoleelever. Du laver DM i avis. Du optræder for Dansk Sprognævn og i DR. DR Deadline, DR PigeKor, DR året der gik. Selv på Roskildefestivalen er du. Faktisk er du også danmarksmester i free-style rap.

Da Radio24syv åbnede i 2013, blev åbningen markeret i et samarbejde med dig. Du lancerede til lejligheden sangen „Find mig her“. Det er en sang, der kredser om danskheden.

„Vi har bedt en af landets skarpeste tekstforfattere om at sætte ord på, hvad det vil sige at være dansk, hvilket vi synes giver god mening for en landsdækkende taleradio“, sagde udsendelsens chef.

Og der er rigtig god grund til at arbejde med begrebet danskhed på mange forskellige måder. Du er drivkraften bag det aktuelle album „Rødder“, hvor 10 rappere tolker 10 gamle danske digte. Og

rødder er jo netop, hvad det danske sprog handler om. Med albummet skriver du dig ind i en tradition af tidligere plader med nye fortolkninger af gamle danske tekster. Tænk blot på Lars H.U.G. og Kim Larsen.

Et citat lyder:

„Projektet hedder „Rødder“, og det gør det blandt andet fordi det handler om at relatere til vores fælles dannelse og vise, hvor vi kommer fra. Det er i respekt for det klassiske, at vi kobler det til det moderne“.

Listen over dine fortjenester er lang, hvilket man kan forvisse sig om på internettet.

På „Vers 1.0“ rapper du om Black Power, der i din sang er sort kaffe. I min ungdom var Black Power en politisk bevægelse i USA. Er der en reference?

„Smells like team spirit“ er en samling af dine sange. Man skal kunne sin rock-historie for at identificere ordspillet på Kurt Cobain og Nirvanas „Smells like teen spirit“.

Du har rappet om „stop spild af mad“, om Operation Dagsværk, om at blive gjort dum i skolen, om EGO, om DNA og om så meget andet.

I vores pressemeddelelse skrev vi:

„Per Vers er en rapkunstner, en ordkunstner, en ordjonglør, en omvandrende rimordbog, en sprogtrolldmand og en usædvanlig sproglig begavelse. Per Vers er sprogligt kreativ og innovativ, sådan som vi har brug for det, sådan som man kun kan være det på sit modersmål.

Per Vers deler rundhåndet ud af sin begejstring for det danske sprog. Per Vers udfordrer sine egne grænser. Han holder bålaler, rapper til fordel for kræftramte unge, er på vej med en opsætning på Det Kongelige Teater. Per Vers iklæder det talte sprog en ny sprogdragt i en moderne kommunikationsform. Per Vers skaber ny bevidsthed om vigtigheden af det danske sprog.

Per Vers viser os, at det danske sprog kan alt, for Per Vers kan alt med det danske sprog. Per Vers styrker sproget. Per Vers udvikler sproget. Vi låner alle sammen ord og udtryk fra andre sprog og kulturer. Per Vers har lånt en hel genre og fordansket den. Per Vers spreder sprogglæde ved at lege med det danske sprog. Per Vers giver det danske sprog højstatus i en ungdomskultur. Sprogglæden smitter.“

Da jeg ringede til dig og spurgte, om du overhovedet

ville have Modersmål-Prisen, svarede du spontant: „Dét selskab vil jeg gerne være en del af!“ Dét bliver du nu.

Kære Per Vers: Tillykke med Modersmål-Prisen!

Referencer:

www.per.tv

Dum

<https://www.youtube.com/watch?v=-7qFwe4QrsA>

Operation Dagsværk for Sierra Leone

www.od.dk/getmoney

Per Vers lægger 2013 i seng med en rap

www.dr.dk/nyheder/indland/2013/12/17/111328.htm

Årets skriv til avisen konkurrence 2010

www.youtube.com/watch?v=bTwnAZlzZYw

Gang i sproget

https://www.youtube.com/watch?v=SaZ_RWN7y1I

Kendt rapper lukker Deadline

<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2013/08/08/08075052.htm>

DR PigeKoret „Live i Danmark“

<http://www.dr.dk/DRPresse/Artikler/2013/08/06/140058.htm>

Rødder

<http://bagnummeret.dk/2014/09/01/roedder/>

Verdensborger i Danmark

<https://myspace.com/per/video/verdensborger.dk-live-god-morgen-danmark/1668918>

Find mig her, Danmarkssangen

<http://rap.genius.com/Per-vers-find-mig-her-lyrics>

Foto: Svend Nielsen

Noget om mundtlighed

AF NIELS BJERRING

I Modersmål-Selskabet (M-S) har vi besluttet at arbejde med en række temaer vedr. det danske sprog.

1. Engelsk i dansk
2. En sproglov
3. Mundtlighed

Denne artikel handler om sprog og formidling.

I M-S formålsparagraf er bevarelse og udvikling af det danske sprog fremhævet som en forudsætning for at fastholde dansk kultur og folkestyre. Det gøres ved at vække interesse for den side af sproget, der beskrives som: klar, udtryksfuld og varieret brug.

Hvordan kan vi lære at udtrykke os som foreslået? Det går vi umiddelbart ud fra, at vi lærer gennem forældre, skole, uddannelse, job osv. Jeg vil mene, at det er en livslang proces. Radio og tv har, som senere nævnt, en vejledende og informativ opgave. Vi kan altid blive bedre til at forstå og anvende vort eget sprog og forsøge at acceptere den sproglige udvikling, som de nye generationer udfolder.

I nogle erhverv er en retorisk uddannelse naturlig og nødvendig. I enkelte tilfælde møder vi naturtalenter, mennesker med et helt personligt sprog og en stil, som i kraft af deres engagement og nærvær har alle de kvaliteter, der karakteriserer et godt sprog. Men hvad er et godt sprog?

I følge M-S er ønsket et *klart* sprog. Det er både indhold og form, grammatisk rigtigt, hørbart og med en tydelig diktion. Et *udtryksfuldt* sprog bruger et bredt udsnit af de elementer, der er med til at gøre sproget levende, interessant og personligt. Det handler om melodi, styrke, klang, rytme, tempo, tryk, pauser, og i nogle tilfælde stød, elementer, som er med til at fremhæve budskabet. Den talende har noget på hjertet. Han bruger et engagement, der breder sig til hele kroppen. Tilhørerne lytter opmærksomt og glæder sig over ordvalgets mange nuancer og udtryk. Dansk er et sprog med lige så mange ord som andre sprog (Pia Jarvad, Dansk Sprognævn). Så et *varieret*

sprog er altså valget mellem de 500.000 ord, vi har til rådighed. Vi har ordene i rigt mål, det er anvendelsen, der tæller. Kropsproget bliver sjældent omtalt, men må forstås som en integreret del af det samlende udtryk.

Der er inden for en kort årrække sket en sproglig udvikling, der vækker bekymring eller sund skepsis i visse kredse. Men ingen generation har patent på, hvordan ord udtales (Jørn Lund). Dog hører vi ofte, hvordan centrale vokaler mister deres særkende. Vi er vidende om, hvordan ordenes tryk flyttes ofte under indflydelse af engelsk, og at gode danske ord erstattes af engelske. Er vi ved at blive et folk med en monoton meloditone, som taler for hurtigt uden forskel på lange og korte vokaler? Tempoet er vigtigt for indholdet. Pausen er et overset virkemiddel i moderne dansk.

DR. gennemførte i 2013 en lytterundersøgelse om sprogets tilstand i DR. Undersøgelsen omfattede ca. 1100 lyttere.

30% var kritiske og 70% var tilfredse. Redaktør for Sprog & Samfund, Michael Blædel har givet en kvalificeret vurdering af DR's analyseresultat. Hans konklusion: Det er godt, at sproget er blevet bedre, men det var bedre, hvis det var godt. DR har stadig en stor opgave som sprogligt forbillede.

Et råd til radioværter nye som gamle kunne være: Læs prosa og poesi højt for jer selv og andre. Det udvider ordforrådet og åbner for stemmens udtryksmuligheder og bevidstgør forskellen på korte og lange vokaler samt indøver det danske stød. Begge elementer vil styrke forståelsen og give sproget karakter. Det samme råd kan gives til retorikstuderende og journalister.

Det talte sprog udtrykker sig gennem ordene (det verbale) og gennem udtrykselementerne (det paraverbale) og gennem gestik & mimik (det non-verbale). Det sidste må ikke forveksles med tegnsprog.

En naturlig beherskelse af det talte sprog kræver indsigt og anvendelse af ord, tonegang og krop. I retorikken tales om evnen til at overbevise, hvor troværdigheden også er knyttet til kropssproget. Hvad udtrykker den talende med kroppen? Er

der overensstemmelse mellem tale og krop? De sensoriske og motoriske nerver er nemlig tæt forbundne. Det opfattes troværdigt og nærværende, når den talende behersker denne sammenhæng. Jeg vil tilføje: „Tænd ansigtet! Lad mig se, hvad du siger.“ Det er derimod ofte set, at den intellektuelle formidlingspraksis hæmmer kroppens naturlige afslapning og kropssprog, hvilket får personen til at blegne i rampelyset.

En af mine begrundelser for at indstille Per Vers til årets M-S pris, er netop hans evne til at bruge ord på en ny og varieret måde med afsæt i kroppens motoriske intelligens.

Jeg har et hadeord: *starter!* Det anvendes om næsten alle forhold og ofte helt mekanisk om processer, begivenheder, samtaler osv. Det velklingende ord *begynder* er ved at forsvinde i dansk sprog. Begynder har fortid, nutid og fremtid naturligt indbygget. Det er kun motorer, der starter.

Nogle af de virkelige, farlige, forførende ord er management-ordene. Lad mig nævne nogle. Dynamisk, globalisering, koncept, omstillingsparat, tidssvarende, vision. De bruges ofte som praleord og udvider ordforrådet, men ikke altid med dækning. Hvor er sanseligheden? Der findes bedre og mere dækkende ord, ord der er mere troværdige, og som lever gennem personens engagement og hele kropssprog. Vi har brug for nutidige rollemodeller. Per Vers er et godt bud.

M-S er ikke sat i verden for at praktisere pædagogisk undervisning, men har først og fremmest en

iagttagende og formidlende rolle, der løses på bedste vis med medlemsblad, årbog, foredrag, sprogpriser, bogforum og andre opløftende opgaver. Den pædagogiske opgave er i første omgang overdraget folkeskolen, hvor retorik fra 1. klasse ville styrke de kommende sprogbrugere. Ingen generation har som nævnt patent på hvordan ord udtales. Men svaret på et godt dansk er stadig og altid godt kulturstof. Vi kan *begynde* med os selv og så glædes os over gode forbilleder med nærværd og engagement.

Den vanskelige formidlingskunst kan dog læres. Det mest nærværende, altså det at være tilstede, er synlighed gennem krop, stemme og sprog. Dette er naturligvis ikke blot en fysisk fremtræden, men en psykisk, mental parathed og åbenhed, hvor vi må tage fat, der hvor de fleste af os føler os mest sårbare, nemlig ved den grundlæggende personlighed.

Det professionelle nærvær er et visionært mål, som vi kan arbejde hen imod hele livet, ved at lytte til egne og andres signaler.

Afslutningsvis en oversigt over de mundtlige genrer.

At lytte
Samtalen
At tale med eller til
Højtlesning uden tolkning
Oplæsning med tolkning
Fortælling
Foredrag
Drama
Sang

Klar og tydelig tale er nødvendig, hvis man vil trænge igennem med sine ord. Når vi taler, er det fordi, vi har noget, vi gerne vil sige. Selv i konversationsammenhæng. Den positive hverdagssnak a la hallo og dejligt vejr i dag er vigtig i omgangen med hinanden. Nogle dyr klør hinanden i pelsen, hunden gør, grisen grynter, vi tilkendegiver hver på vores måde, at vi er her. Hver situation har sin sprogkode, og den lærer vi ved at bruge sproget ... I antikkens Grækenland var undervisning det samme som undervisning i retorik. Så afgørende mente man, det var at kunne tale godt, altså at kunne kommunikere sit budskab.

(Kommunikationsrådgiver Julie Fabricius i Kristeligt Dagblad den 23. august 2014)

Oversættelsesreligion

AF JØRGEN CHR. WIND NIELSEN

Professor Viggo Mortensen kaldte kristendommen en oversættelsesreligion i modsætning til islam og Koranen. Arabisk er et helligt sprog, derfor må Koranen i princippet ikke oversættes. Oversættelse af Bibelen er et vigtigt aspekt i udbredelsen af kristendommen, fordi oversættelse muliggør tilpasning til sprog og kultur. Oversættere, etnografer og missionærer har med bibeloversættelse også været med til at skabe skriftsprog.

Modersmål-Selskabet, Bibelselskabet og Forbundet Kommunikation og Sprog havde i foråret i fællesskab arrangeret et møde om oversættelse af Det Gamle Testamente fra hebraisk til moderne dansk. Så moderne, så selv Muhammed på 15 år kan forstå, hvad der står. Arrangementet var rasende spændende og gav et indblik i en fjern kultur, et fjernt sprog og i grundlæggende problemstillinger i forbindelse med oversættelse og transport af information og viden fra én kultur til en anden og fra én tid til en anden.

Formanden for Modersmål-Selskabet bød velkommen. Generalsekretær i Bibelselskabet Morten Thomsen Højsgaard fortalte om Bibelselskabet, der for 200 år siden, året hvor Norge rev sig løs fra Danmark og året hvor undervisningspligten blev indført i Danmark, blev stiftet ved en kongelig bevilning. Morten Højsgaard har i anden sammenhæng forklaret, at sproget er fyldt med udtryk fra Bibelen, eksempelvis et „ramaskrig“: Kong Herodes befalede, at alle drengebørn op til en vis alder skulle slås ihjel. Da soldaterne rykker ind, lyder der et ramaskrig fra kvinderne.

Nu udgiver Bibelselskabet så to bøger fra Det Gamle Testamente, som i unik grad har været med til at forme ånds- og verdenshistorien, nemlig Første Mosebog og Prædikerens Bog, i helt nye oversættelser til nudansk.

Herefter tog oversætter og lektor i teologi, ph.d. Søren Holst fra Københavns Universitet over. Søren Holst tog os med på „en fantastisk rejse“, som de hele tiden siger i fjernsynet. Den rejse skal vi helt sikkert på igen, når tiden er til det. Måske når

oversættelsen er færdig og Første Mosebog udgivet i nyoversættelse.

Er der særlige hensyn at tage, når man skal gengive 2,4 milliarder menneskers helligste skrift? Har troens sprog en særlig urørlighedszone, hvor traditionen bestemmer mere end oversætteren? Eller er Bibelen bare en bog som alle andre, når oversætteren går i værkstedet? Hvad siger det en nutidsdansker, f.eks. Muhammed på 15 år med indvandrerbaggrund, at „Herren velsignede Abraham“. Hvem er herren? Sådan lød oplægget fra Søren Holst, og de mange deltagere gik meget klogere hjem efter et par underholdende timer.

Men hvad hedder Herren, eller Gud, egentlig? Er det Herren, Jehova, Jahve? Man kan også sløre, at det er en oversættelse: „Min herre Jahve“. I 1931 blev „Herre“ skrevet med stort, i 1992 med lille begyndelsesbogstav. Eller det jødiske JHVH (fire konsonanter), eller fra Første til Anden Mosebog, Gud > Gud den Almægtige > Jahve. På hebraisk og babylonsk er der formentlig snarere tale om en bjerggud eller frugtbarhedsgud. Vi ved det ikke, og man kan måske nærmere tale om en udvikling i menneskenes viden om Gud end om oprindelig viden. I fortællingen om Edens Have har vi Gud Jahve og Gud Herren. Igen kan Gud Herren være en hindring for tilgængelighed, og derfor foretrakkes Gud. Gud kalder sig selv for „Jeg er“. Luther bruger Han og Jeg med store begyndelsesbogstaver.

Et „tungt teologisk begreb „er „velsigne“, for hvad betyder det egentlig. Det kan betyde tilladelse, det kan betyde, at menneskene takker eller lovpriser Gud. Det kan betyde hilse på, give livskraft eller gode muligheder. Mennesket skal leve godt og længe på jorden, af hvilken grund det handler om frugtbarhed.

Hvordan oversættes et rygende ildsted? I dag har vi ovne og keramiske ovne, så hvordan oversættes det? Med skorsten? Det vigtige er, at det ryger.

Rent og urent. De urene kan ikke nærme sig det hellige sted. Men ingen er født uren. Et menneske kan blive urent. Hvad vil det sige? I forbindelse med

Syndfloden kan vi ikke bare skrive, at de tog „rene dyr“ med. At de er rene, betyder at de må ofres og spises. Noa tog ét par af alle dyr med, men syv par af de rene. Netop fordi de må spises og ofres. Men reglen om at man ikke må spise urene dyre kommer først i Tredje Mosebog. Den gælder kun for jøder, men Noa er alle menneskers stamfader.

Hvor meget må man rette i den bibelske forfatters stil? Som minimum skal det være en indholds- og meningsbaseret oversættelse. Det Gamle Testamente har en forkærlighed for ordrette gentagelser. Man kan tynde ud i det og gendigte, men hvor langt. Der er ingen tvivl om, hvad der står på hebraisk.

Og sådan kan man blive ved.

En oversættelse skal også kunne læses højt, give „kraft“ og ikke „kræft“. Med en nutidsdansk oversættelse er hensigten at forsøge at give danskerne en indgang mere til forståelse. I traditionel bibeloversættelse starter vi ikke forfra, vi står på skuldrene af hinanden gennem de seneste 500 år i Danmark: Reformationen, demokratisering gennem de lutherske bibeloversættelser over Resen Svane bibeloversættelsen og frem til nu. Man kan ændre sproget, men hvordan med indholdet og de sproglige billeder: „Manden i marken“ og „Konen i køkkenet“, som ikke nødvendigvis sender de rigtige signaler i dag. Kan man placere evangelierne i Sverige eller Jesus i Stockholm? Man river sit tøj i stykker, fordi man er i sorg. Det gør man jo ikke i dag. Det kan man være nødt til at forklare. Billeder er også stærkt kulturbærende. Skal det anstødelige vedblive at være anstødeligt? En bibeloversættelse har ikke en urørighedszone, men man skal have respekt for traditionerne.

I dag vil man forsøge at oversætte indhold, mening og sætningsindhold direkte fra hebraisk. Når man laver en ny oversættelse, bliver den foregående eksisterende version automatisk til „den gode gamle“. Dét er én af udfordringerne. Men man bestemmer jo selv, hvilken udgave man vil bruge.

I 2012 kom det nye testamente som „Den Nye Aftale“, Hvordan nu med Det Gamle Testamente, skrevet på hebraisk og oversat direkte til

nutidsdansk? Oversættelsen skal være målsprogs- og samtidsorienteret. Søren Holst citerede en tidligere modtager af Modersmål-Prisen, oversætter Niels Brunse, om oversættelse af klassikerne: „Vi tror, vi forstår mere, end vi gør“. Vi bruger eksempelvis udtrykket krop og sjæl, men sådan var det ikke i Det Gamle Testamente. Her var ingen sondring mellem krop og sjæl.

„Langt hen ad vejen er oversættelsesarbejdet det samme håndværk,“ svarer lektor og oversætter Søren Holst på spørgsmålet, om der er forskel på at oversætte Bibelen og andre bøger.

Men hvorfor skal Bibelen oversættes igen?

„Bibelen skal også kunne bruges uden for kirken. Den skal kunne læses og forstås i lænestolen. Vi er meget ivrige efter at give Bibelen videre. Det er meget vigtigt. Men sproget ændrer sig hele tiden, så alting skal nyoversættes, hvis det skal læses igen og igen,“ er det klare svar fra oversætteren.

Der er masser af sprogpolitik i Bibelen.

Lektor og oversætter Søren Holst: Bibelen skal også kunne bruges uden for kirken.

Sprogets kulturhistorie

AF GEORG SØNDERGAARD

Denne gang er det otte år siden at serien om mange slags dansk begyndte i „Sprog & Samfund“. Der er jo foretaget betydelige spring for at presse det store materiale sammen på en så begrænset plads. På den anden side er det bemærkelsesværdigt hvor meget der rent faktisk er kommet med, og hvor solidt et indtryk det har givet. Det vi ser i sproget afspejler jo hvad der er sket i samfundet i løbet af disse næsten tusind år. Vi vil derfor i fortsættelsen af serien gribe tilbage og beskrive en række afgørende epoker mere udførligt. Det gælder reformationstiden, oplysningstiden, romantikken, impressionismen og det 20. århundrede. Her vil det overordnede synspunkt være *sprogets kulturhistorie*. Det er jo et begreb der er så omfattende at det dækker størstedelen af indholdet i faget dansk. Uanset hvad man beskæftiger sig med i forbindelse med dansk sprog og litteratur vil et historisk aspekt altid være relevant. Når man har læst dansk kan man ikke undgå at være blevet historisk interesseret.

Som udgangspunkt er fastlagt en grundstruktur for de følgende hovedafsnit. Det er baseret på den ovenfor nævnte inddeling, som tilmed lader sig afgrænse – rent tidsmæssigt:

- 1500 – 1600 Reformationstiden
- 1600 – 1700 Oplysningstiden
- 1700 – 1750 Holbergtiden
- 1750 – 1870 Nyere dansk
- 1870 – 1950 Nyeste dansk

Her er jo blot tale om en struktureret af et kolossalt materiale, der er ganske uoverskueligt og uensartet. Store dele af emnet henligger dog stadig delvis ubeskrevet. Det gælder den lydlige side af sproget. Det betyder selvfølgelig ikke at man ikke har beskæftiget sig med talesproget, men blot at man først i slutningen af 1870'erne fik mulighed for at fastholde det lydlige indtryk af talesproget ved hjælp af fonografen.

For hvert hovedafsnit er der en række temaer der under alle omstændigheder har betydning for en beskrivelse af sprog og samfund i den enkelte periode. Det gælder primært den historiske baggrund med en

belysning af samfundets udvikling i det pågældende tidsrum. Det handler dels om den politiske situation, dels om den folkelige baggrund. Et oplagt eksempel er her reformationstiden. Her skete så afgørende tildragelser af kulturel betydning og af særlig interesse for den sproglige udvikling at noget tilsvarende næppe lader sig påvise. Skautrup nævner her to forhold: bogtrykkerkunstens indførelse og – på det åndelige plan – reformationen, kirkens brud med den katolske lære. Det var noget der foregik indenfor rammerne af en snæver magtelite. Det store flertal der udgjorde ca. 90 % af befolkningen, var i det mindste ikke direkte impliceret.

Den følgende periode var ikke mindre spændende. Her skabes det praktiske grundlag for et moderne samfund med centraladministration, veje, postvæsen, retsvæsen, skolevæsen osv., alt det som er en forudsætning for at et samfund skal kunne fungere. Fra 1600-tallet har vi store mængder af kildemateriale (matrikler, folketællinger, mark-bøger, kirkebøger osv.) der omfatter hele Danmark.

Her spiller politiske, religiøse og andre åndelige bevægelser en afgørende rolle sammen med enkeltpersoners originale indsats. Der er en nær sammenhæng mellem dette punkt og det følgende som er en generel oversigt over sprogets tilstand i den pågældende periode, herunder sprogets generelle vilkår i forhold til andre sprog. Her er det jo nærliggende at tænke på dansk i forhold til tysk.

Siden middelalderen er dansk sprog og kultur blevet påvirket af impulser fra verden omkring os. Først og fremmest fra syd. Kristendommens indførelse skabte grundlag for at Danmark i løbet af middelalderen blev et led i en større fælleseuropæisk kulturrenhed. Denne udvikling har i høj grad været præget af kulturstrømme fra syd, fra Rom, fra Frankrig og Tyskland. Ikke mindst i den sammenhæng har det tyske sprog haft betydning for udviklingen af dansk. Det er en proces som begyndte med indvandringen af tyske lejesoldater, handlende og håndværkere som i slutningen af middelalderen søgte nye handelspladser og nye arbejdsmuligheder. Med sig havde de et væld af nye ting: våben og værktøj, materialer og

varer af alle slags, og til det alt sammen var der nye ord som danskerne ikke kendte.

I 1660 indførtes Enevælde i Danmark, noget vi i dag ville betegne som „øget centralisering“. Et konkret udtryk for enevælden er den ensretning af retsplejen som fremgår af Chr. V.s Danske Lov. I 1600-tallet begyndte Danmark for alvor at få et åndsliv, en litteratur, et skolevæsen, et kancelli, alt sammen under stærk indflydelse fra tysk og fransk kultur.

Fra 1600-tallet har vi begyndelsen til *litteratur* i Danmark. Den beskæftiger sig mest med åndelige emner, så her finder vi religiøse og opbyggelige skrifter, prædikener, postiller, samlinger af salmer. Mange af salmerne i Thomas Kingos *Aandeligt Siunge Kor* lever stadig i dag.

En form for litteratur som fik stor betydning i eftertiden tog sin begyndelse her. Det var *faglitteraturen*, hvor videnskabelige resultater blev fastholdt, hvor filosoffer og forskere fremlagde deres visdom og deres teorier. Ganske vist var det lærde sprog latin, men det banede vej for udviklingen, deriblandt udviklingen af det danske sprog. Skautrup nævner forarbejder til dansk-latinske ordbøger af Lavrids Kok og Peder Syv hvis samlinger blev overtaget af henholdsvis Matthias Moth og Frederik Rostgaard. Ingen af disse store ordbogsarbejder er dog nogensinde trykt. Den første danske bog om det danske sprog er Peder Syvs *Nogle Betenkninger om det cimbriske Sprog* 1663, „vor første

populære og på dansk skrevne fremstilling af sprogvidenskaben, naiv efter nutidsbegreber, men varm i sit forsvar for modersmålets ret og i øvrigt omhandlende almene spørgsmål“ (Skautrup II, 285)

Her skal også nævnes oplysningstidens tro på den menneskelige fornuft og overbevisningen om det nødvendige i at udbrede kendskab til al menneskelig viden med det formål at frisætte mennesket for traditionens og sædvanens snærende bånd. Den franske oplysningsfilosofi var baseret på rent materialistiske opfattelser og har udtalte ateistiske træk. Den store franske Encyclopédie er det mest håndgribelige resultat af tidens tro på oplysningens og den kritiske fornufts betydning. Den franske oplysnings drøm om et bedre og mere demokratisk samfund kulminerede med Den Franske Revolutions forestilling om et samfund baseret på videnskab og fornuft, noget som blev kritiseret af mange.

I den sammenhæng vil det også være relevant at iagttage forskellige samfunds-gruppers brug af sproget. Her er det vigtigt at tænke på at ikke før midten af 1800-tallet kunne alle danskere læse og skrive. Så indtil da har brugen af det skrevne sprog været forbeholdt et lille mindretal i samfundet, da det store flertal af befolkningen (op mod 90 %) boede på landet. I den sammenhæng skal også nævnes sprogets forskellige varianter, de mange dialekter, som vi ganske vist ikke ved meget om før i nyeste tid – af den enkle grund at ingen har beskæftiget sig med dem.

En af reformationstidens frugtbarste og betydeligste danske forfattere var Christiern Pedersen (ca.1480 -1554).

I en ung alder blev han kannik i Lund. Han opholdt sig flere år i Paris, hvor han tog magistergraden, og hvor han i årene 1510-17 udfoldede en rig forfatter- og udgivervirksomhed.

Hans første værk er en latinsk ordbog med dansk oversættelse: *Vocabularium ad usum Dacorum*. Bogen var bestemt til skolebrug, og i samme øjemed udgav han Peder Laales ordsprog ligeledes på latin. Størst berømmelse har han dog opnået ved sin udgivelse af Saxos Danmarkshistorie. Den lærde bogtrykker Jodocus Badius Ascensius udgav værket: *Danorum regum heroumqve historiae stilo eleganti a Saxone Grammatico conscriptae* (Paris 1514). Efter sin hjemkomst fra Paris udnævnte ærkebiskop Johan Weze Christiern Pedersen til sin kansler 1522.

Christiern Pedersens Saxo-udgave var en pionerindsats, som fik enorm betydning for dansk historieskrivning, ja, for dannelsen af den nationale identitet. Udgaven er ledsaget af flere forord, der viser, at Christiern Pedersen arbejdede i forståelse med – formodentlig på opfordring af – kongen, dvs. Christian 2. og hans rådgivere. Saxoudgaven var, med sin fremstilling af Danmark som et urgamelt og magtfuldt rige med en næsten ubrudt kongerække, velegnet som propaganda for den regerende danske konge.

Der skete noget mærkeligt i går.

AF IRINA BJØRNØ

Der skete noget mærkeligt i går. Jeg fik en gave. En bog. En gammel bog fra 1973, udgivet af Holberg-Samfundet. En meget akademisk bog. Kvinden, som forærede mig bogen, er selv journalist, akademiker og forfatter. Bogen var uopskåret

og var aldrig blevet læst. Denne bog fortæller om en russisk oversættelse af Holbergs mesterværk „Danmarks Rigets Historie“. Bogen var oversat i 1765 fra tysk – og ikke dansk. Oversætteren, Jakov Koselskij, var ansat indenfor militæret ved Katharina den Andens Hof, og bogen indeholder tekster på dansk, russisk, engelsk og latin.

Jeg skærer de lidt gulnede, tykke sider op med min mands antikke brevåbner og begynder at fordybe mig i en verden af Holberg, Katharina den Anden og historien om, hvorfor den russisk officer, Jakov Koselskij, havde besluttet sig for at oversætte Holberg til russisk. Jeg sidder nu under fyrretræet, som drysser millioner af usynlige pollenpartikler på mig, og jeg nyser ufrivilligt. Solen bager, og fuglene prøver at stjæle min opmærksomhed. Maj måned er på sit højeste.

Tiden glider af sted, og jeg glemmer, på hvilket sprog jeg læser bogen. På en side står teksten på dansk, på den næste står den på gammelrussisk, som jeg også kan læse uden besvær, og notaterne er på engelsk. Men jeg bemærker det ikke, og reflekterer heller ikke mere over, på hvilket sprog der skrives. Jeg danner billeder i mit indre af den gamle, russiske historie om magtsyge herskere i kvindeskikkelse, om Katharinas kærlighedskavalkade med flere mænd på én gang, om oplysningstiden, om de første skridt i demokratisk retning – og om Holberg.

Der skete noget mærkeligt. Det danske sprog begyndte at danne lige så farverige billeder, som mit modersmål, russisk. Jeg bemærkede ikke forskellen. Det var lige så behageligt og fornøjeligt at læse danske beskrivelser, som russiske. Ingen forskel. Og jeg mærkede, at følelsen af kærlighed fyldte mig. Kærlighed til Holberg, kærlighed til Danmark, kærlighed til denne

bog. Og den kærlighed kom fra det danske sprog. Mærkeligt! Ikke fra mit russiske modersmål, men fra min mands modersmål, dansk.

Efter femogtyve år her i Danmark, følte jeg for første gang kærlighed til noget så ubegribeligt som det danske sprog. Min mands modersmål. Han bragte mig her til Danmark. Han lærte mig om den danske kultur, og de danske skikke og traditioner. Men kærligheden til sproget kan ikke læres. Den kan kun føles. Og netop den dag følte jeg, at jeg ikke mere kunne skelne, om jeg læste på dansk eller russisk – det var lige behageligt og skønt på begge sprog.

Den kvinde, som gav mig den magiske bog, var ikke klar over konsekvenserne af sin handling. Hun var socialdemokrat med stort S i mange år, men for nogle år siden skiftede hun til Dansk Folkeparti. Den handling var ikke mærkelig for mig, fordi jeg også skiftede mit sprog (russisk) ud til først engelsk og senere til dansk. Jeg ændrede min kommunistiske tankegang til socialistiske og kapitalistiske ideer her i Danmark. Sådan er livet – i konstant udvikling. Vi skifter tøj, familier, mænd, uddannelser, arbejder, lande og sprog. Alt er i bevægelse.

Men det mærkelige er, at uden kærlighed giver ingen af de forandringer mening. Hvis du skifter job, men ikke bryder dig om det, du laver, vil du ikke trives, og du vil ikke blive i stand at opleve livets lykke. Hvis du skifter land og sprog, men ikke føler, at du elsker dit nye sprog lige så højt, som dit modersmål – vil du ikke trives og bliver aldrig et lykkeligt menneske i dine nye omgivelser. Forudsætningen for at forstå livet i et andet land er kærlighed til landets sprog. Ægte kærlighed, som ikke kan oversættes på „Google translate“. Det bliver for mekanisk og uden indfølelse.

Jeg er medlem af den landsdækkende forening „Modersmål-Selskabet“, og har været medlem i mange år. Men nu forstår jeg endelig, hvad selskab står for. En kvinde spurgte mig for et stykke tid siden: „Hvad er egentlig jeres hovedprodukt i Modersmål-Selskabet? Er det møder, diskussioner, bøger?“

Jeg kunne ikke svare hende i første omgang. Nogle gange tager det tid at forstå og at reflektere, og ikke

bare at svare hurtigt og „politisk korrekt“. Det var i januar, at hun stillede mig dette spørgsmål. Og nu står der maj på kalenderen. Efter fem måneder har jeg endelig svaret.

Vores produkt i Modersmål-Selskabet er kærlighed, kærlighed til det danske sprog. Noget meget mærkeligt og uhåndgribeligt. Kærlighed til sproget – det danske sprog.

Kan det spises? Nej! Kan det veksles til penge? Nej! Kan det undværes? Nej! Uden kærlighed, er der ikke trivsel her i Danmark.

Lige nu er der mere end 10% af den danske befolkning, som ikke opfatter dansk som deres modersmål, selvom de er født her i landet. Dansk er for dem mere det officielle Danmarks sprog. Sproget i landet. Hvis de har den holdning, og ikke elsker at tale og høre det

danske sprog som deres modersmål, vil de nok aldrig trives her i landet. Måske! Jeg ved det ikke.

Nu har et tykt lag af pollen lagt sig på min iPad skærm, og jeg har besvær med at se teksten og tastaturet. Men min historie er også slut. Næsten slut. I Modersmål-Selskabet er der mere end 400 mennesker, som er fælles om én ting: de elsker det danske sprog. Jeg er én af dem, selvom dansk ikke er mit modersmål – men mit „kærlighedsmål.“

Irina Bjørnø, ph.d. i fysik, født i USSR i 1959 og bestyrelsesmedlem i Modersmål-Selskabet. Artiklen er skrevet efter at have læst Niels Erik Rosenfeldts bog „Holbergs Danmarks-historie i Rusland“, Gads Forlag, 1973.

Dansk Tegnsprog anerkendes af Folketinget

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

Den 13. maj blev dansk tegnsprog officielt anerkendt af Folketinget med opbakning fra alle partier. Det betegnes som en sprogpolitisk milepæl. Formelt sker anerkendelsen gennem en ændring af lov om Dansk Sprognævn.

Dansk tegnsprog bliver forankret i et Tegnsprogråd, som skal udarbejde principper og retningslinjer for arbejdet med at følge, dokumentere og rådgive om dansk tegnsprog. Tegnsprogrådet placeres i og sekretariatsbetjenes af Dansk Sprognævn. Sekretariatet skal besvare henvendelser om dansk tegnsprog og vejlede om tegnsprogsbrug, samarbejde med relevante interessegrupper og institutioner inden for tegnsprogsområdet og sekretariatsbetjene Dansk Tegnsprogråd. Loven foreskriver, at der afsættes 1 million kr. årligt til denne opgave. Loven træder i kraft 1. januar 2015.

Ifølge bemærkningerne har ændringsforslaget til formål at oprette et selvstændigt Dansk Tegnsprogråd med sekretariat hos Dansk Sprognævn. Princippet om et selvstændigt tegnsprogsorgan kendes fra tegnsprogsvaretagelsen i Finland og Island. Dansk tegn-

sprog er et selvstændigt sprog med egen grammatik, syntaks og udviklingshistorie. Dansk tegnsprog er ud over at være et kommunikationsmiddel også en stærk del af døves identitet og kernen i døves kultur.

Der er derfor behov for, at arbejdet med varetagelse af dansk tegnsprog styrkes og forankres hos det eksisterende faglige miljø. Ændringsforslaget bidrager endvidere til, at Danmark fremadrettet overholder FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (FN's handicapkonvention), hvor deltagerstaterne skal „anerkende og fremme anvendelsen af tegnsprog“.

Se lovforslaget her:

<http://www.ft.dk/samling/20131/lovforslag/l61/bilag/5/1350949/index.htm>

**Danske
Døves
Landsforbund**

**Dansk
Sprognævn**

POST

PP

DANMARK

Årbogspræsentation

Tirsdag den 25. november kl. 17-19

Modersmål-Selskabets årbog 2014 udkommer den 1. november og har titlen „**DIN STEMME TÆLLER**“.

I forordet skriver årbogsudvalgets formand Gerda Thastum Leffers: – Talestemmen er vores bedste og dyrebareste redskab i samvær med hinanden. Stemmen kan udrette næsten alt for os, og også ødelægge meget. Selvom teksten er på skrift, har den altid en iboende mundtlighed! Det gælder det kedeligste skema, den letteste poetiske lyrik, den store roman, og det ændrer sig ikke ved, at skærmen erstatter papiret. Stemmen skal og kan høres.

12 forfattere bidrager i årbogen til beskrivelse af stemmens betydning ud fra hver enkelts synsvinkel: Kunstnerens uforglemmelige stemme – Min mors stemme – Tabet af sin egen stemme – Den uforståelige stemme – Musikken i stemmens sprog – Prædikantens stemme – Stemmen i koret – Stemmens udvikling – Politikerens stemme – Den optimistiske stemme – Engagementet i stemmen – Undervisningen i stemmens brug.

Årbogen har følgende 12 bidragydere: Undervisningsminister Christine Antorini, folketingspolitikere Orla Hav og Peter Skaarup, retorikprofessor Christian Kock, fhv. biskop Erik Norman Svendsen, journalist Ole Meisner, cand.mag. Julie Fabricius, romanforfatter Stine Pilgaard, mag.art. Niels Birger Wamberg, cand.psych. Hanne Bistrup, forfatter Thorstein Thomsen og bestyrelsesmedlem i Modersmål-Selskabet Irina Bjørnø.

Traditionen tro præsenteres årbogen på et møde, hvortil forfatterne inviteres for at uddybe og debattere årbogens tema. Årbogsmødet holdes **tirsdag den 25. november kl. 17-19** i musikhuset **Metronomen, Godthåbsvej 33, 2000 Frederiksberg**. Det er gratis at deltage og alle er velkomne.

Læs mere på www.modersmaalselskabet.dk

BOGMESSEN 2014

Modersmål-Selskabet stand C3-033 Bella Centret

Fredag den 7. - 9. november

Åbent fredag kl 10-19 | Åbent lørdag kl 10-18 | Åbent søndag kl 10-18

Konkurrence i det danske sprog – 2 vindere trækkes hver time!

Tidligere årbøger vil kunne købes med fordelagtig rabat.

Hvis medlemmer igen i år ønsker at indgå i vagtskemaet, bedes man kontakte Ingrid Carlsen på mailadressen ic@modersmaal.dk eller på telefon 60958802 **inden 20. oktober** af hensyn til planlægningen.

AFSENDER
MODERSMÅL-SELKABET
Wind
Mylius Erichsens Allé 27
2900 Hellerup

Returneres ved varig adresseændring

B